

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exercitatio Ethica De Virtute Heroica Et Semivirtutibus

**Weiss, Johann
Schmoll, Wilhelm Bernhard**

Giessæ Hassorvm, 1664

urn:nbn:de:hbz:466:1-35917

Wilhelm Bernhard
Schmoll
Andreas Eybenwerth
Gießen

Significans des Hohen Schmoll, in Eisenwerthe,
Frankfurterstr. 27, in Darmstadt

51

[Faint, illegible handwritten text]

EXERCITATIO ETHICA
DE
VIRTUTE HEROICA
ET
SEMIVIRTUTIBUS,
QUAM

Divino Numine adjuvante,

PRÆSIDE

VIRO *Praclarissimo & Excellentissimo*

DN. M. JOHANNNE
WEISSEN,

Moralium P. Ordin. celeberrimo Dno. Fautore, Pa-
trono & Præceptore æterno observantiæ cultu
prosequendo,

Publico Eruditorum Examine submittit

WILHELMUS BERNHARDUS SCHMOLL

dictus Eysenwerth / Giessensis,

D. Sept. in Auditorio Philosophorum
consueto.

GIESSÆ HASSORVM
Imprimebat FRIEDERICUS KARGERVS.
Anno M. DC. LXIV.

V I R I S

Generoso, Perstrenuo & Nobilissimo

DN. JOHANNI GÜNTHER
von Brenhaussen/

Serenissimo Principi ac Domino, Domino LUDOVICO, Hassiæ Landgravio &c. à consiliis intimis, Generali Vigiliarum Præfecto dignissimo, Propugnaculi Giesseni aliorumq; superioris Hassiæ Gubernatori supremo,

Domino Mæcenati, Patrono & Promotori suo magno, submissâ animi observantia persequendo.

U T E T

Nobilissimo, Amplissimo & Consultissimo,

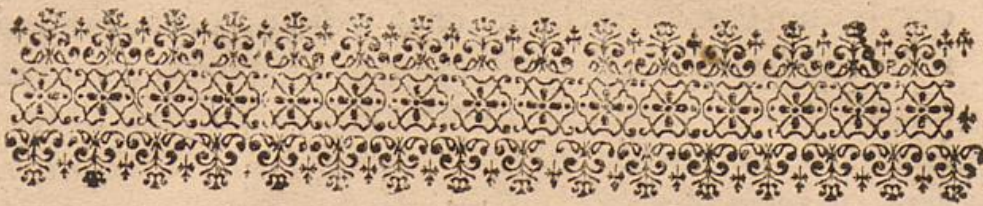
DN. JOHANNI WILHELMO
Schäffern/

Serenissimi Principis ac Domini, Domini LUDOVICI, Hassiæ Landgravii &c. Consiliario gravissimo,

Domino Patrono & Parenti suo spirituali omni filiali observantia perpetim colendo

Hanc disputationem in gratitudinis signum, reverentiæ symbolum, & studiorum suorum ulteriorem commendationem offert & consecrat

WILHELMUS BERNHARDUS Schmoll
dictus Eysenwerth/ Giessâ-Hassus

D E
VIRTVTE
HEROICA.

IRTUS HEROICA est habitus animi divinitus quibusdam extraordinariè concessus ad ejusmodi actiones acerrimo impetu, felicissimoque successu obeundas, quæ alioquin communes hominum vires superant. 7. Eth.

Nic. I. *Sic laudatur excellens fortitudo in JOSUA, SAMSONE, JUDITHA, JAHELE, CYRO, ALEXANDRO MAGNO, GUSTAVO ADOLPHO R.S. Illustris temperantia in ELIA, JOHANNES BAPTISTA ET SCIPIONE AFRICANO: Castitas insignis in JOSEPHO ET SUSANNA: Liberalitas eximia in CIMONE ATHENIENSI: Magnificentia extraordinaria in SALOMONE: Mansuetudo heroica in THEODOSIO Imperatore: Præcellens clementia in CÆSARE: Admiranda humanitas in PHOCIONE: Eminens justitia in MOSE, DEBORA, ARISTIDE & CATONE: Singularis prudentia in SALOMONE, VLYSSE & THEMISTOCLE.*

Extremum ejus in excessu est feritas, in defectu summa ignavia.

FERITAS (seu immanitas) est vitium extraordinarium, quo homo, excusso rectæ rationis iudicio, omnique humanitate abjectâ, bestiarum more, perpetrata, à quibus aliàs humanus animus naturaliter abhorret. 2. Magn. Mor. c. 6. *Immani hoc vitio laborârunt HERODES, qui infantes innocentissimos crudeliter interfecit: NERO, qui matris sue ventrem dissecuit, locum, ubi delituisset, visurus; Senecamq; Praeceptorem ad necem compulit: Sueton. Ner. c. 32. sq. IOHANNES BASILIDES, qui humano sanguine satiari non potuit. Guagnin. descr. Mosc c. 5. citante Henr. Nic. de mag. action. th. 19. p. 144. HATTO, Episcopus Moguntinus, qui circa ann. 970. pauperes ad se venientes in horreum inclusos omnes cremavit, illudens eis insuper hac voce: Audite vocem murium. Münst. Cosmogr. Et HELIOGABALUS, qui nudas puellas sibi prandenti & cenanti passus est ministrare.*

SUMMA IGNAVIA est vitium extraordinarium, quo homo omnem virtutis actionem reformidat ac fugit: *Exemplum hujus in se repræsentrarunt olim SIBARITÆ, quorum lex hæc fuit: Nemo nostrum frugi esto.*

A X I O M A T A.

I. Virtus heroica est necessaria.

Necessaria est (1) non respectu *individui*, ut reliquæ virtutes communes, quæ omnium bonorum sunt, & esse debent; sed ratione *speciei*, quæ. v. del. Deus aliquando certo consilio ex genere humano heroës excitavit. (2.) Nō necessitate *absolutâ*, quasi Deus nec valeret, nec posset, nisi unice per heroës Ecclesiam seu Rempublicam conservare

vare; sed necessitate ⁵ *hypotheticâ*, quat. Deo placuit, per viros hac virtute exornatos, salutem suorum promoveres & à malis imminentibus liberare. Th. Sagitt. exerc. eth. exot. 16. th. 1. p. 390. Christ. Prætor. Ethic. *ἀρετ.* cap. 15. quæst. 1. p. 459.

II. *Virtus heroica est divina.* 7. *Ethic. Nic. c. 1. l. 2. Magn. Mor. c. 6. & 6. Eudem. c. 1.*

Non ratione *subjecti*, quasi Deo secundum illud materiale, quod habet, prout datur in homine, propria fit; sed partim ratione *cause*, quia peculiari instinctu divino comparatur, (de quo ax. 6.) partim ratione *eminentia & similitudinis*, quia hominem supra communem illius consuetudinem evehens, Deo, quantum per humanam conditionem licet, similem reddit. Acciaj. comm. in lib. 7. Eth. c. 1. p. 562. Joh. Magir. comm. in Arist. Ethic. lib. 7. c. 1. p. 640. Henr. Nic. Gymn. Eth. exerc. 14. th. 15.

III. *Virtus heroica est omnium virtutum moralium.*

Non autem solum est (1) virtutum *moralium*, sed & *intellectualium*, quamvis *potissimum* sit moralium; & quidem (2) non sine discrimine, sed additâ hac limitatione, ut *primario* sit earum, quarum major difficultas, dignitas & necessitas; *secundario* reliquarum. Piccol. phil. de mor. grad. 6 cap. 4 p. 535 seqq. Heider. phil. mor. part. 2. quæst. 3. p. 411. Thom. Sagitt. exerc. Eth. exot. 16. th. 2. p. 395. seq. Casp. Barthol. enchir. Ethic. part. gen. cap. 9. Hawenreut. in quæst. Ethic. th. 90.

IV. *Virtus heroica & communis differunt.*

Non *specie*, ita enim circa idem versantur objectum

speciale, & ad finem eundem tendunt sed tantum externo splendore & summo perfectionis gradu, quat. videl. virtus heroica est in eminentissimo statu supra communem sortem posita Piccol. loc. cit. c. 5. p. 537. seqq. Zwing. in annot. inl. 7. Eth. Nic. 1. p. 427. Wallis. dod. misc. quæst. Eth. quæst. 10. Plurimum Rever. Dn. D. Wendeler. Amicus noster certissimus phil. pract. sect. 2. c. 12. quæst. 3. p. 471. seqq. Wendelin. phil. moral. lib. 1. c. 4. quæst. 3. p. 147. seqq. Hendoorn. Eth. Perip. lib. 2. c. 19. quæst. 2. p. 377. seq. & Witzendorff. ethic. th. 186. p. 69.

V. *Virtus heroica consistit in mediocritate.*

Non respectu sublimioris gradus & eminentia, quæ communes superat virtutes, & rectè dicitur extremitas; sed respectu rationis formalis, cum & hæc ipsa virtus sit ratione viri prudentissimi definita, atq; ita inter excessum & defectum constituta. Sagitt. l. c. th. 2. p. 397. Wendelin. l. c. c. 3. quæst. 1. §. 7. p. 144. & Clar. Reyher. Amicus noster sincerus in marg. phil. syn. Eth. th. 297. p. 687.

VI. *Nullus vir magnus extitit absque afflatu divino. Cic. l. 2. de nat. Deorum.*

Per *afflatum autem divinum*, quo agitantur heroës, intelligitur non (1) *raptus* aliquis *fanaticus*, sed *singularis* honestatis *ardor à Deo inditus*, unde postmodum mirandi ad magna tentanda impetus exsurgunt. Non (2) *afflatus immediatus*, omnem disciplinam & assuefactionem excludens; sed *mediatus*, respiciens causas secundas, (præclaræ scilicet indolem, optimam institutionem & frequens actionum virtuosarum exercitium) quas ita instruit, ut operi magno absolvendo pares esse possint. Non (3.) *influxus Dei*

Dei *generalis*, omnibusque hominibus concessus; sed *specialis* & *extraordinarius*, quo aliqui saltem præ cæteris percelluntur. Nec (4) *Afflatus specialior & gratiosus strictè* ita dictus, renatis seu electis proprius; sed *specialis*, quem in operibus extraordinariis, ut & in singulari bonorum naturalium & virtutum communicatione videre licet. Saggi. l. c. th. 3. p. 401, seq. Wedelin phil. moral. l. c. quæst. 2. p. 144. seqq. Henr. Nic. Gymn. Ethic. exerc. 6. thel. 2. §. 7. pag. 197. Spengler. exerc. Ethic. 12, art. 1. præcept. 1. in d. 5.

VII. *Facta heroica sunt supra communem regulam Luth. in c. 22. & 29. Genes.*

Cùm enim heroës (1) non *ordinariis*, sed *extraordinariis* à Deo *dotibus* sint instructi, hinc facta eorum (2.) non fiunt *secundum*, sed *supra vulgarem regulam*: ac proinde nos, qui privilegio hoc speciali sumus destituti, imitemur heroës (3) non in iis, quæ sunt mirabilia; sed in iis, quæ sunt *imabilia*: Quæq; (4) vocationi nostræ non *repugnant*, sed ad omnes *pertinent* homines. Bernh. in conc. de S. Mart. & Schüb. phil. mor. lib. 3. cap. 13. ax. 3. p. 319.

VIII. *Exitus heroum est felicissimus.*

Nequaquam autem attendendum est, quid *per accidens* fiat: evenire enim solet, ut heroes interdum, vel vehementiâ spirituum, vel insolentiâ & malitiâ quâdam seducti, semetipfos dent præcipites; vel fraude, invidiâ, & violentiâ aliorum circumventi, in extremas conjiciantur miseras; sed quid futurum sit *ex intentione Dei*, qui respicit insigne bonum per heroes, actus heroicos exercentes, gloriosè exhibendum. D. Nic. Zapff, Fautor magnus, phil. pract.

pract. de virt. her. th. 12. p. 492. Wendelin. l. c. c. 3. quæst. 9. p. 152. seq.

IX. *Virtus heroica in utrumque cadit sexum*

Non ergò *viri* tantùm sunt subjectum virtutis heroicæ, sed & *fœminæ*, quæ non minùs, quàm illi capaces sunt impetùs divini extraordinarii, cui tam facile est, ad hanc virtutis ἀρετὴν educere fœminam, quàm virum: etiam si hoc concedendum, quòd non adeò frequenter, aut tanto cum splendore reperitur in fœminis, quàm in viris. Lipf. in polit. lib. 2. c. 3. Piccol. l. c. 10. p. 546. seq. Wendelin. l. c. quæst. 6. p. 150. seq. Geilfus. Eth. exerc. 16. num. 15. p. 178. seq. Vernul. Instit. Mor. lib. 3. tit. 7. c. 3 p. 172. Crüger. hort. virt. quæst. 90. p. 249. seqq.

X. *Virtus heroica non cadit in pueros.*

Non loquimur de indole heroicâ, quæ maturè se prodit, & radios excellentiæ de se spargit; sed de perfectâ virtute heroica, quæ, (nisi extra ordinem per absolutam suam potentiam hic agere Deus velit) in hac ætatu tantùm est δι' ἐλπίδα. Nic. Hunn. exercit. ethic. 10. thes. 10 pag. 212. seq.

XI. *Heroës impingentes graviter impingunt & hallucinantur.*

Quamvis enim lapsus in se & ratione sui non semper & ubique sit gravior, quàm aliorum; iudicium tamen hominum plerumque ita comparatum est, ut peccati qualitatem non ex ipsius facti naturâ, sed ex peccantis dignitate æstimet. Sagitt. l. c. th. 3 p. 402. seq.

XII. *He-*

9

XII. *Heroum filii noxæ.*

Neque tamen proverbium hoc (1) *semper & ubiq;* est veriverbium; sed *ut plurimum* contingit, ut magnorum virorum filii degenerent: dum videl. heroës generant (2.) non *quà heroes*, sed *quà communes homines*: & quidem (3) non *quoad accidens* acquirendum, sed *quoad speciem & substantiam* à naturâ intentam: unde apparet, virtutem excellentem (4) non dependere à *familiarum dignitate*; sed à *Dei benignitate*, in cujus solius beneplacito est positum, singularia conferre dona. Sagitt. l. c. p. 404. seq. Tob. Magir. Florileg. LL. CC. p. 1146. Christ. Matth. Syst. Eth. lib. 3. exerc. 10. disquisit. 2. p. 272. seqq. Spengl. exerc. Ethic. 12. artic. 2. can 2.

XIII. *Vitium virtuti heroica in excessu oppositum est feritas. 7. Eth. Nic. 1.*

Dicitur autem vitium hoc *feritas* non ratione *subiecti*, quasi feris aut beluis competat; sed ratione *assimilationis*, quâ hominem ratione qualitatam infra humanam conditionem deprimat, ipsumq; nocentissimis bestiis in vitâ similem reddit. Hieron. Prætor. phil. pract. part. comm. sect. 15. pag 166. Cahlen. exerc. Ethic. 9. cap. 1. th. 5. p. 297.

XIV. *Feritas pejor est vitio communi.*

Procedit de *feritate* non *naturali*, à naturâ & natiuitate consurgente: neque de *morbosâ*, à morbo quodam maligno fluente, de quibus Arist. 7. Ethic. Nic. c. 6. loqui videtur, sed de *morali*, ex pravâ consuetudine atque proæresi proveniente, quæ procul dubio suâ pravitate commune superat vitium. Piccol. l. c. c. 14. p. 553. seqq. Mart. Casel.

B

disp.

disp. Eth. 7. artic. 2. quæst. 28. Burgerf. disp. Id. phil. mor. c. 23. th. 23. & 24. p. 250. seq. Geilfus. l. c. th. 23. p. 181. Crüger. l. c. quæst. 91. p. 254. seqq.

XV. *Feritas deterior est summâ ignaviâ.*

Neque hîc nobis sermo est de *feritate naturali & morbosâ*; sed de *morali*. Christ. Prætor. Eth. cap. 15. quæst. 12. pag. 464.

XVI. *Qui carnes edunt humanas bestialitatis infamiâ notantur.*

Valet de iis, qui vescuntur carnibus humanis, iisque præsertim crudis, non *in extremo necessitatis casu*, fame intolerabili imperante, sed ex proæresi & deliberatâ animi voluntate, *extra omnem necessitatis casum*. Balth. Meisl. phil. sob. part. 3. sect. 1. c. 5. quæst. 3 p. 291. seqq. Add. Dannhaw. exerc. Ethico Polit. 2. probl. 9. pag. 51.

D E

SEMIVIRTUTIBUS.

SEMIVIRTUS est dispositio, mediocritatem servans, sed cum aliquâ difficultate, affectibus rationis imperio reluctantibus, & ægrè parentibus.

Estque vel continentia, vel tolerantia.

CONTINENTIA est semivirtus, mediocritatem servans in voluptatum cupiditatibus rectæ rationi adversantibus, cum dolore quodam & gravi appetitiûs luctâ. 7. Ethic. Nic. 4. *Illustre exemplum præbet HERCULES, qui, cum duas cerneret vias, unam voluptatis, virtutis alteram, incertus mentis, quamnam via ineunda esset, ut sibi consuleret,*

suleret, tandem spreâ voluptate, delegit virtutem. Xenoph. l. 2. memor. Similiter SCIPIO, quanquam juvenis, & cælebs & fortuna omnibus amatoribus superior, captivam tamen præcipue pulchritudinis puellam noluit in conspectum suum venire, ne se contaminaret vel aspiciendo eam. Christ. Adam. Rupert. dissert. ad Val. Max. l. 4. cap. 3.

Extremum continentia in excessu est incontinentia, in defectu nomine caret:

INCONTINENTIA est semivitiium, quo quis, ratione renitente, à pravis cupiditatibus ad peccandum pertrahitur.

Estque duplex, vel præcipitantia, vel infirmitas. 7. Eth. Nic. 7.

PRÆCIPITANTIA est incontinentia, quâ quis subitò, non vocatâ prius in consilium ratione, ab affectu vehementiori ad delinquendû abripitur: *Hæc videre est in ALEXANDRO M. de quo Curtius lib. 8. cap. I. refert, quòd in præcipiti irâ impotens animi, vigili excubanti hastâ ablatâ, Cyrum transfixerit.*

INFIRMITAS est incontinentia, qua quis rationum momentis expensis aliquandiu cupiditatibus resistit, tandem tamen ab iisdem superatus ad peccandum trahitur: *Hujus exemplum se sistit MEDEA, apud Eurip. dicens. Video meliora, proboque, deteriora sequor. De hac ipse etiam PAULUS conqueritur: Non quod volo, inquirens, bonum, hoc ago, sed quod odi malum, illud facio. Rom. 7. vers. 15. & 19.*

IN DEFECTU est semivitiium, quo quis voluptates adeò averfatur, ut ne propter honestam voluptatem quidem aliquid laude dignum suscipiat. *Exempla deficiunt,*

nisi *DIOGENEM* fortè dignum iudicemus, qui huc referatur.

TOLERANTIA est semivirtus, mediocritatem fervans in rebus adversis & laboriosis honestatis gratiâ perferendis, cum dolore, molestiâ & lucta affectûs: *Hæc virtus præprimis eluxit in ALEXANDRO M. qui tolerantia laboris adeò fuit clarus, ut inde Macedones firmiter sibi persuaderent, superari ab Alexandro M. posse labores, qui antea insuperabiles videbantur. Curt. 5.3.8.9. Et in MAXIMILIANO Imp. I. qui laborum quoque ita patiens fuit, ut in multam noctem res magnas egerit, ac proinde celeberrimo nostro I.C. Dieterichio, Dn. Compatri & Collegæ sincerè colendo Brev. hist. pag. 97. otii & vanitatum osor audiat. Iungendi his JOB, de quo Job. cap. 1. v. 20. seqq. & DAVID, de quo 2. Samuel. 16. v. 10.*

Extremum ejus in excessu est pertinacia, in defectu mollities.

PERTINACIA est semivitiium, quo quis ex mera animi obstinatione, quosvis dolores adversaque citra ullum honestatis respectum perfert. 7. *Ethic. Nic. 9. Exemplum vitii hujus nobis præbere possunt PVERI SPARTANI, verberibus sic excepti, ut multus è visceribus sanguis exiret, quorum tamen nullus unquam exclamavit, imò ne quidem ingemuit. Cic. lib. 2. Tusc. quest.*

MOLLITIES est semivitiium, quo quis nullas planè molestias aut dolores, honestatis causâ, sustinere vult. 7. *Ethic. Nic. 7. Ita ANNIBALIS EXERCITVS malorum tolerantissimus in Campania hybernans, degeneravit in effeminatissimam mollitiem. Zuving. theatr. hum. vit. vol. 9. lib. 3. p. 2295. Sic SAVL & CATO Vicensis in proprios incurbebant enses, intolerantes captivitatis sibi imminentis.*

AXIO.

A X I O M A T A.

I. Ad finem practicum etiam semivirtutes faciunt.

Licet non ratione *imperfectio*nis, per quam ab habitibus virtutum moralium discernuntur; bene tamen ratione *bonitatis*, quam, ut dispositiones & rudimenta ad habitum virtutis perfectum ipsæ includunt: & ratione *accuratioris* virtutum *cognitionis*, juxta quam rectius discerni & distinctius cognosci queunt. Piccol. phil. de mor. grad. 3. cap. 1. pag. 235.

II. Semivirtutes dicuntur imperfectæ.

Imperfectæ dicuntur non *imperfectio*ne *essenti*ali, quæ proflus non datur; sed *graduali*, quatenus respectu aliarum virtutum minus firmiter subjecto inhaerent. Schefter. exerc. Ethic. 12. de virt. imperf. th. 4. 5. 6. Velsten. dec. 3. eth. quæst. 3. pag. 81. Henr. Nicol. Gymn. Eth. exerc. 13. th. 2. Ifendoorn, Ethic. perip. lib. 2. cap. 18. quæst. 1. pag. 370. seq.

III. Tot sunt semivirtutes, quot sunt virtutes.

Quamvis non *nominatim*, quo sensu ob respectum generalis objecti, quod voluptas est & dolor 2. Ethic. Nic. 3. duæ tantum certis nominibus recensentur semivirtutes; attamen *quoad rem ipsam*, seu *initia* virtutum: quia tot sunt initia constituenda, quot complementa. Piccol. l. c. gr. 3. cap. 14. p. 254.

IV. Continentia versatur circa voluptates. 7. Ethic. Nic. 4.

Non *in specie* circa eas tantum, quæ ex gustu & tactu percipiuntur; sed *circa omnes in genere*, quæ moderamine aliquo opus habent: neque uno, sed diverso modo, ita ut circa voluptates necessarias (quales sunt prioris generis) occupata sit *primario*, circa non necessarias *secundario*. Sthal. Eth. sect. 3. cap. 2. p. 219.

V. *Continentia circa voluptatem est abstinentia.*

Intelligenda est abstinentia non *omnimoda*; sed talis, quâ quis abstinet ab *illicitis & immoderatis* voluptatibus, quibus frui, prohibet honestas. Sthal. l. c. p. 221.

VI. *Venus est necessaria ad vitam conservandam.*

Licet venus non sit necessaria ad vitam *divinivivi* conservandam; est tamen necessaria ad vitam quoad *totam speciem* propagandam; nisi enim homines venere uterentur, species humana interiret. Sthal. l. c. p. 219.

VII. *Incontinens peccat sciens. 7. Eth. Nic. 3.*

Etiamsi (1) non *scientia* (vel potius *notitia*) *particulari*, applicando eandem ad præsentis actiones; attamen *universali*, cognoscendo, quid in genere honestum sit & laudabile, quidve turpe & vituperabile. (2.) Neque *scientia actuali*, transferendo eandem in ipso opere ad præsens objectum; attamen *habituali*, retinendo videlicet facultatem cognoscendi turpitudinem facti præsentis, quod modò perpetrat. (3.) Neque *scientiâ soluta*, liberè eadem utendo; sed *veluti ligatâ* ad tempus, eandem minimè, exercendo. (4) Neque *in ipso scil. facto*, quo affectu vehementiori prohibitus non attendit, malum esse, quod committit

mittit; sed *ante vel post factum* sapiusculè rectè judicat, & pœnitentiâ ductus, tale (sc. malum) esse cognoscit. Aid. comm. in lib. 7. Ethic. Nic. c. 1. p. 863. Joh. Magir. comm. in Arist. Ethic. libr. 7. c. 1. p. 645. seqq. & c. 3. p. 654. seqq. Heider. phil. mor. part. 2. pag. 823. seqq. Ifendoorn. Ethic. Per. lib. 2. cap. 18. quæst. 2. p. 371. Plur. Rev. Dn D. Wendeler Præceptor colendissimus phil. pract. sect. 2. cap. 12. quæst. 5. p. 476. seqq. & Excell. I. C. Dürr. Amicus noster pl. æstimandus disp. Eth. 11. th. 23. p. 189.

VIII. *Incontinens voluptatis turpior habetur incontinente ira.* 7. Eth. Nic. 6.

Quandoquidem ille rationem non admittit; hic verò eandem quodammodo audit &c. Conf. Magir. l. c. cap. 6. pag. 672. seqq. Wendelin. Phil. mor. lib. 1. cap. 15. qu. 4. §. 7. p. 549. seq. Samuel. Heiland. comm. in lib. 7. Ethic. cap. 6. quæst. 1. pag. 178. & C. L. Trentsch. Amicus noster honorandus in fasc. theor. mor. th. 13.

IX. *Intemperans longè pejor est incontinente.*

Incontinens enim non tam *corruptum*, sed aliquando *sanius* habet *judicium*, quàm intemperans: si non *in factis*, attamen vel *ante factum*, quo invitus trahitur, & victus à cupiditatibus peccat; vel *post factum*, quo ejus pœnitet, & ad usum scientiæ actualis revertitur. Gol. ep. doctr. mor. in lib. 7. Eth. Nic. cap. 8. pag. 275.

X. *Incontinens non est simpliciter improbus.* 7. Eth. Nic. 8.

Sermo nobis est (1) non de *intemperante*, qui habitualiter malus est; sed de *incontinente*, qui dispositivè talis: quiq; (2) non *improbus*, sed *semi improbus* dicitur: peccans (3) nō plenā voluntate; sed *animi perturbatione invitus* quasi ad peccandum abripitur.

XI. In-

XI. *Infirmitas deterior est precipitantia. 7. Eth.*

Nic. 8.

Laborantes enim hisce vitiis non uno eodemve, sed diverso modo peccant: illi quippe à *leviori* affectu, idq; *præunte deliberatione*; hi ab affectu *validiore*, idq; *sine deliberatione* superantur. Sam. Heiland, l. c. in lib. 7. Eth. c. 8. p. 183.

XII. *Nullus incontinens est prudens. 7. Eth. Nic.*

10. § 6. *End.* 10.

Valet, quà sermo nobis est *de judicio non imperitiorū*, qui solertiā & naturalem in agendo promptitudinem (quæ de incontinente quandoque dicitur) cum prudentiā confundūt; sed *de judicio sanè sentientium*. Exc. Wendeler. Amicus honoratissimus l. c. q. 6. p. 479 Ifendoorn. l. c. q. 4. p. 374. Plura vid. in Erasmo Joh. Brochmand. eth. hist. spec. c. 5. p. 374. seqq. & Gottwald. exercit. 4. de prud. th. 16. seq.

XIII. *Actio tolerantia difficilior est, quàm fortitudinis.*

Minimè procedit de difficultate consideratâ ratione *objecti*, quod unum idemque esse potest; sed ratione *agentis*: actio enim ex dispositione emanans magis ardua est & difficilior, quàm actio ex habitu virtutis orta.

XIV. *Tolerantia occupata est circa dolores.*

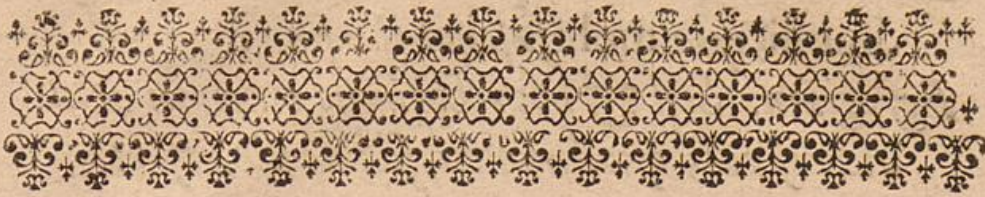
Non tantum eos, quos *absentium voluptatum* desiderium parit; sed & hos, qui *ex adversarum rerum presentia* proveniunt.

XV. *Mollities excusationem meretur.*

Mollities non *voluntaria* & *acquisita*, nostrâ culpâ & pravâ consuetudine contracta; sed *involuntaria*, *naturalis* & *innata*, ex vitio naturæ sive gentis, loci aut sexûs, ætatis seu morbi originem trahens. Donalds. phil. mor. lib. 3. c. 12.

p. 258. Joh. Magir. l. c. cap. 7. p. 681 seq. Crüger, quæst.

Ethico pol. 93. p. 259, seqq.

Hactenus ecce virum, suavi sermone perorans,
Dum te gessisti, Nobilium ante oculos :
Laudes Schmolli equidē permagnas nactus abibas,
Sed non contentus talibus, ut video.
Nam cū privatim gnavus certamine docto
Vicisti interdum, tu quoque publica adis.
Gaudeo Marte tuo, quo tandem præmia clara.
Ipse ferēs, Patri tu quoque læta cies.
Quin Fratrem ad magnas natum res Ipse mo-
vebis,
Sic vos futuri grati homini atque Deo.

Ita

*Nobili & Politissimo Dno Respondenti
Amico suo ob singularem in studiis dili-
gentiam dilectissimo, applaud.*

PRÆSES.

TU virtutis opus tractas & mollia spernis,
Quæ poterant animos inde vocare tuos.

C

Sibilas

*Sibilat ecce tuum ridetq; ea crimina nomen,
Smolli, quæ molli suscipit ille sinu!
Egregium. Sed & hoc rectè nunc omen in actus
Monstras, quod nomen, sibilus ille, refert.*

Præstantissimo Dno Resp.
grat. f.

Phil. Ludovicus Hannekenius,
Orat. Prof.

Quid juvat Assiduum sacris consumere tempus
Mularum in castris, si non monstrare labores
Cunctis, mens quid docta valet quid agitq; potenter
Ardor doctrinæ; si pectoris occupat opes.
Laudibus eximiis ergo te quisquis, Amice,
Ornet, dum specimen virtutum (Præside tanto)
Per doctum profers, ac heros pulpita scandis.
Gratulor inde tibi; si quid mea vota valerent
Addere, tunc monitu certè prædicere lacro,
Hoc possum: Vivat quod in ævum Smollius omne.

ita
Nobil. & præximo Domino Respond.
gratulari voluit

Guilhelmus Onnen. J. V. G.

Oria

Otia corrumpunt homines; ast omnia vincit
 Excultus studiis, improbus ille labor.
 Liberat hic mentes atrâ caligine nostras
 Stultitia, & cunctis porrigit omne decus,
 Porriget omne decus certè tibi, fautor honoris
 (Quò dignus studiis) improbus ille labor.
 Er: ò si pergas doctis habitare libellis
 Et patria atque tui, commoda magna ferent.

Quod Nobili & pereximio Domino
 Respondenti gratul. appos.

Henricus Conring.

Plurimas semper meruere laudes,
 Quilogos cœcos, dubiasque tricas
 Publicè docta valere mente
 Solvere clare.
 Inter hanc se se numerans cohortem
 Smollius, pugnat strenue, atque victor
 Maximo applausu cathedram relinquit.
 Gratulor inde!

*Meliori animo quàm calamo paucula
 hac adjicere voluit, debuit*

Johann Conrad Schröder.

Sic rursus Smolli, Phœbilectissima proles
 Giessensi in Pindo pulpita docta subis?
 Elapsi menses pauci, documenta latinæ
 Cum data sint linguæ. Non satis esse putas?
 Egregium Sophies specimen nunc prodere gestis,
 Oscine perge bono, præmia certa capis.

Ita eleganter docto D. Respond.
 Imq; applaudit

Leonhard Johann Reuter.

Gratulor his ausis, ut pergis, pergito mentem
 Mercibus ingenii sic onerare tuam.
 Commoda multa feres, Patriæ prodesse Tuisque
 Sic poteris: tibi, dulcis Amice precor,

*Per-Eximio atque Nobilissimo Dno Respondenti;
 Amico suo accognato plurimum dilecto pau-
 ca hæc apponere voluit ac debuit*

Johannes Georgius Fabricius
 Wetterav. Hassus.

F I N I S

